

Toimintakertomus 2005

**KOULUTUKSEN
TUTKIMUSLAITOS**
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Kannen kuvat:

Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylän normaalikoulu, Kuokkalan koulu (Jyväskylä)

Sisältö:

Kirsi Häkämies, Seija Mannila, Ulla Raiskila, Jouni Sojakka

Taitto ja kuvat:

Martti Minkkinen

SISÄLTÖ

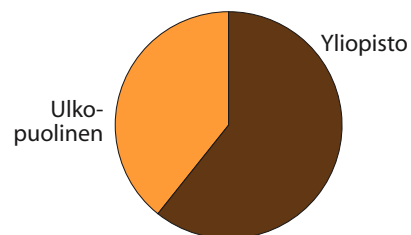
- 4 Toiminnan rahoitus
- 5 Toimintalukuja
- 6 Johtaja ja johtokunta
- 8 Tutkimusryhmät
- 9 Järjestettyjä seminaareja
- 12 Väitöksiä, palkintoja ja tunnustuksia sekä apurahoja
- 14 Tutkimuslaitoksen uusia julkaisuja

TOIMINNAN RAHOITUS 2005

KOKONAISBUDJETTI 4,4 MILJ. EUROA

Yliopiston budjetti	2 652 500 €
Ulkopuolinen rahoitus	1 481 900 €
Maksullinen palvelutoiminta	234 200 €

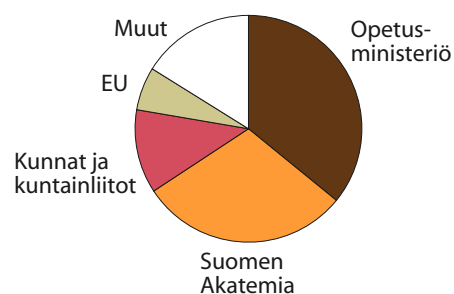
RAHOITUSLÄHTEET

Ulkopuolinen rahoitus:

Opetusministeriö	461 500 €
Suomen Akatemia	433 200 €
Kunnat ja kuntainliitot	173 500 €
EU	136 800 €
Muut	276 900 €

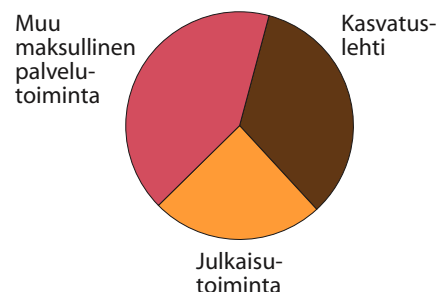
ULKOPUOLINEN RAHOITUS

Maksullisen palvelutoiminnan tulot:

Julkaisutoiminta	79 600 €
Kasvatus-lehti	57 400 €
Muu	97 200 €

MAKSULLINEN PALVELUTOIMINTA

TOIMINTALUKUJA

	2005	2004
1. Julkaistut kirjat ja julkaisut, omat	15	15
2. Julkaistut kirjat ja julkaisut muualla	15	10
3. Julkaistut artikkelit		
• kansainväliset tieteelliset artikkelit	41	41
• kotimaiset tieteelliset artikkelit	97	63
• muut artikkelit	11	22
4. Pidetyt esitelmät		
• kansainvälisissä tieteellisissä kokouksissa	109	82
• kotimaisissa tilaisuuksissa	96	96
5. Jäsenyydet työryhmissä, toimikunnissa	80	44
6. Osallistuminen kansainvälisiin kokouksiin ja konferensseihin	149	85
7. Asiantuntijatehtävät	185	140

JOHTAJA JA JOHTOKUNTA

JOHTAJA

Professori **Jouni Välijärvi**

JOHTOKUNTA 1.8.2002 – 31.7.2005

- PUHEENJOHTAJA

Professori **Leena Alanen**, Jyväskylän yliopisto

- JÄSENET (varajäsenet)

Suunnittelujohtaja **Petri Pohjonen**, Opetushallitus
(Opetusneuvos Juhani Pirttiniemi, Opetushallitus)

Kehittämispäällikkö **Hannele Salminen**, Opetusministeriö
(Ylitarkastaja Mika Tammilehto, Opetusministeriö)

Professori **Pauli Kaikkonen**, Jyväskylän yliopisto
(Lehtori Aimo Naukkarinen, Jyväskylän yliopisto)

Professori **Heikki Lyytinen**, Jyväskylän yliopisto
(Professori Pekka Koskela, Jyväskylän yliopisto)

Rehtori **Jorma Lempinen**, Jyväskylän lyseo
(Johtaja Ulla Mutka, Jyväskylän ammattikorkeakoulu)

Erikoistutkija **Marjatta Saarnivaara**, Koulutuksen tutkimuslaitos
(Professori Jussi Välimaa, Koulutuksen tutkimuslaitos)

Erikoistutkija **Pekka Kupari**, Koulutuksen tutkimuslaitos
(Tutkija Matti Vesa Volanen, Koulutuksen tutkimuslaitos)

Opiskelijajäsen: **Mira Huusko** (Jarkko Lampiselkä)

JOHTOKUNTA 1.8.2005 – 31.7.2008

- PUHEENJOHTAJA

Vararehtori, professori **Matti Leino**, Jyväskylän yliopisto

- JÄSENET (varajäsenet)

Opetusneuvos **Armi Mikkola**, Opetusministeriö
(Suunnittelujohtaja Petri Pohjonen, Opetushallitus)

Professori **Pekka Neittaanmäki**, Jyväskylän yliopisto
(Professori Pekka Koskela, Jyväskylän yliopisto)

Professori **Pauli Kaikkonen**, Jyväskylän yliopisto
(Lehtori Aimo Naukkarinen, Jyväskylän yliopisto)

Pääsihteeri **Heikki K. Lyytinen**, Koulutuksen arviointisihteeristö
(Pääsuunnittelija Esko Korkeakoski, Koulutuksen arviointisihteeristö)

Rehtori **Jorma Lempinen**, Jyväskylän lyseo
(Johtaja Ulla Mutka, Jyväskylän ammattikorkeakoulu)

Erikoistutkija, dosentti **Marja Kankaanranta**, Koulutuksen tutkimuslaitos
(Professori Jussi Välimaa, Koulutuksen tutkimuslaitos)

Tutkija **Maarit Virolainen**, Koulutuksen tutkimuslaitos
(Tutkija Jukka Törnroos, Koulutuksen tutkimuslaitos)

Tutkijakoulutettava **Mira Huusko**, Koulutuksen tutkimuslaitos
(Tutkija Raija Hämäläinen, Koulutuksen tutkimuslaitos)

TUTKIMUSRYHMÄT 2003–2005

Kasvatuksen ja koulutuksen kansainvälistymisen ja kehityksen tutkimusryhmä

Ryhmän johtaja Johanna Lasonen

Korkeakoulutuksen tutkimusryhmä

Ryhmän johtaja Jussi Välimaa

Oppiminen ja opettajuus tiedeyhteisössä

Ryhmän johtaja Marjatta Saarnivaara

Oppiminen, koulutus ja muuttuva työelämä

Ryhmän johtaja Päivi Tynjälä

Oppimistulosten arviointi

Ryhmän johtaja Pekka Kupari

Tietoverkot oppimis- ja työympäristöissä & Agora Learning Laboratory

Ryhmän johtaja Päivi Häkkinen

Tutkimusmenetelmät ja tiedonhallinta korkeakoulututkimuksessa

Ryhmän johtaja Kari Törmäkangas

JÄRJESTETTYJÄ SEMINAAREJA

Esi- ja alkuopetuksen seminaarisarja 16.5.–29.11.

Seminaarisarjassa esiteltiin ja keskusteltiin esi- ja alkuopetukseen liittyneistä ajankohtaisista aiheista alan opiskelijoiden, tutkijoiden ja alalla työskentelevien ammattilaisten puheenvuorojen pohjalta. Teemoja olivat Kieli, lukeminen ja oppimisvaikeudet esi- ja alkuopetuksessa (16.5.), Ympäristö- ja luontokasvatus (30.8.), Liikunta (26.9.), Sadut ja draama (25.10.), Matematiikka (15.11.) ja Tietotekniikka sekä oppimispelit ja digitaalisen kasvun kansiot (29.11.).

Tavoitteena oli antaa täydennyskoulutusta Jyväskylän seudun esi- ja alkuopettajille. Muita kohderyhmiä olivat ohjelman opiskelijat, joo-opiskelijat, tutkijat sekä muut kasvatus- ja opetusalan opiskelijat.

Seminaarit toteutuivat yhdessä Jyväskylän seudun verkostokuntien ja Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen koordinoiman Esiopetuksen monitieteisen maisteri- ja tohtoriohjelman kanssa. Tilaisuuksiin oli vapaa pääsy ja niihin saattoi osallistua myös seuraamalla suorina videolähetyksiä.

Nordic Serious Games Seminar (NSGS 2005) 2.–3.8.

Agora Centerin Agora Game Labin ja Koulutuksen tutkimuslaitoksen järjestämä Nordic Serious Games Summit 2005 järjestettiin yhteydessä Media & Message 2005 -tapahtumaan Jyväskylässä 2.–3.8.2005. Muuhun kuin viihdekäyttöön tarkoitettuja pelejä käsittelevään seminaariin osallistui hieman noin 50 alan tutkijaa ja muuta toimijaa.

Peda.net-seminaari 29.–31.8.

Peda.net järjesti viidennen vuotuisen seminaarinsa Jyväskylän yliopistossa. Tilaisuudet on tarkoitettu Peda.net-kouluverkon jäsenille tai jäsenyydestä kiinnostuneille opetus- ja koulutuspalvelujen järjestäjille sekä opetushenkilöstölle. Seminaareissa tutustutaan työvälineiden uudistuksiin ja tuleviin kehitystyön linjoihin. Työpajoissa osallistujat saavat koulutusta valitsemiinsa verkkotyövälineisiin ja niiden käytössä esiin tulleisiin kysymyksiin.

CHER-konferenssi 1.–3.9.

Consortium of Higher Education Researchers (CHER) 18. konferenssi järjestettiin Jyväskylässä 1.–3.9.2005. Teemana oli 'Higher Education: The Cultural Dimension – Innovative Cultures, Norms and Values'. Järjestelyistä vastasivat yhteistyössä CHER, Koulutuksen tutkimuslaitos ja Korkeakoulututkimuksen seura. Osallistujia oli 17 maasta.

Korkeakoulututkimuksen IX symposium 5.–6.9.

Yhdeksännen korkeakoulututkimuksen symposiumin teema oli MIKÄ MEITÄ OHJAA? Symposiumin pääalustajat olivat professori Grant Harman University of New Englandista, Australiasta ja tohtori Juha Himanka Helsingin yliopistosta. Teemaryhmissä ja paneeleissa oli yhteensä 57 esitelmää. Tapahtuman järjestivät Koulutuksen tutkimuslaitos ja Korkeakoulututkimuksen seura.

Parempaa pedagogiikkaa opetustaitojen kehittämisohjelma Iv. 2005–2006

Koulutuksen tavoitteena oli moniammatillisen yhteistyöverkoston kehittäminen ja ohjata opettajat toimimaan yhteistyössä muiden opettajien, viranomaisten, vanhempien, nuorisotyöntekijöiden, terveydenhoitajien ja opetusalan asiantuntijoiden kanssa. Vuoden 2005 luentokertojen (22.–23.9. ja 15.–16.11.) teemoja olivat koulu, kulttuuri ja Suomen lainsäädäntö, hyvän ilmapiirin luominen luokkaan, suomen kieli uusin silmin sekä opetuksen suunnittelu ja toteutus heterogeenisissä luokissa.

Kohderyhmiä olivat eri koulutusasteiden opettajat esiopetuksesta aikuiskoulutukseen, äidinkieltä ja suomea toisena kielenä opettavat opettajat, opinto-ohjaajat, koulukuraattorit ja -psykologit, rehtorit sekä Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen opiskelijat. Monikulttuurinen seminaarisarja oli osallistujille ilmainen ja toteutui yhteistyönä opettajankoulutuslaitoksen kanssa.

IEA 46th General Assembly 10.–12.10.

Koulutuksen kansainvälinen arviointijärjestö IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement) järjesti 46. kokouksensa Helsingissä. Tilaisuuteen osallistui 80 henkilöä 44 maasta. He olivat IEA:n virkailijoita, teknillisiä asiantuntijoita, tutkimushankkeiden kansainvälisiä koordinaattoreita, komiteajäseniä, kunniajäseniä ja tarkkailijoita. Ohjelma liittyi IEA-tutkimushankkeisiin. Tilaisuuden järjestivät Koulutuksen tutkimuslaitos ja IEA:n sihteeristö.

Methodological Advances in International Assessments 16.11.

Tutkimuslaitos järjesti pitkäaikaiseen kokemukseen arviointitutkimuksesta pohjautuen koulutuksen kansainvälisiä arvioinnin metodologioita käsittelevän seminaarin Jyväskylässä. Tilaisuus oli Kasvatustieteen päivien esiseminaari. Seminaarin ulkomaiset luennoitsijat olivat professori Sean Close St Patrick's Collegesta Irlannista sekä professori Svein Lie Oslon yliopistosta.

Kasvatustieteen päivät 17.11.–18.11.

Kasvatustieteen päivät järjestetään vuosittain. Vuonna 2005 järjestettiin Jyväskylän yliopistossa teemalla Koulutuksen kulttuurit ja hyvinvoinnin politiikat. Tapahtuma keräsi yli 600 kasvatustieteilijää. Ohjelmassa käsiteltiin mm. kasvatuksen kulttuurista tilaa ja koulutuksen antia hyvinvoinnille, suomalaisten lasten menestystä kansainvälisissä oppimisvertailussa ja heidän kouluviihtyvyyttään sekä ohjauksen ammattilaisia ihmisen elämänlaajuisen oppimisen ja hyvän elämän tukina.

Koulutuksen tutkimuslaitos osallistui tapahtumajärjestelyihin yhteistyössä Jyväskylän yliopiston Opettajankoulutuslaitoksen ja Suomen Kasvatustieteellisen Seuran kanssa.

VÄITÖKSIÄ, PALKINTOJA JA TUNNUSTUKSIA SEKÄ APURAHOJA

Väitökset

FM JUKKA TÖRNROOSIN matematiikan väitöskirja Opetussuunnitelma, oppikirjat ja oppimistulokset – 7. luokan matematiikan osaaminen arvioitavana tarkastettiin 15.1.2005 Jyväskylän yliopiston matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa. Vastaväittäjänä professori Tuomas Sorvali (Joensuun yliopisto) ja kustoksena professori Pekka Koskela.

KM MAARIT ARVAJAN kasvatustieteen väitöskirja Collaborative knowledge construction in authentic school contexts (Yhteisöllinen tiedon rakentaminen kouluissa) tarkastettiin 23.4.2005 Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa. Vastaväittäjänä PhD, senior lecturer Karen Littleton (The Open University, Englanti) ja kustoksena professori Leena Laurinen (Jyväskylän yliopisto).

KM KAIJA COLLININ aikuiskasvatuksen väitöskirja Experience and shared practice – Design engineers' learning at work (Suunnitteluinsinöörien työssä oppiminen – kokemuksellisuutta ja jaettuja työkäytäntöjä) tarkastettiin 29.4.2005 Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa. Vastaväittäjänä professori Annikki Järvinen (Tampereen yliopisto) ja kustoksena professori Anneli Eteläpelto.

YTL ANTERO MALININ kasvatustieteen väitöskirja School Differences and Inequities in Educational Outcomes – PISA 2000 Results of Reading Literacy in Finland (Koulujen väliset erot ja koulusuoritusten tasa-arvoinen jakautuminen – PISA 2000 -lukutaitotutkimuksen tuloksia) tarkastettiin 23.9.2005 Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa. Vastaväittäjänä dosentti Ritva Jakku-Sihvonen (Helsingin yliopisto) ja kustoksena professori Jorma Kuusinen.

KL MATTI TAAJAMON kasvatustieteen (OKL) väitöskirja Ulkomaiset opiskelijat Suomessa – Kokemuksia opiskelusta ja oppimisesta, elämästä ja erilaisuudesta tarkastettiin 26.11.2005 Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa. Vastaväittäjänä professori Rauni Räsänen (Oulun yliopisto) ja kustoksena professori Pauli Kaikkonen.

FM TIINA NEVANPÄÄN väitöskirja "It may have something to do with these greenhouse gases" – Global warming as understood by lower secondary school students ("Sillä voisi olla jotain tekemistä näitten kasvihuonekaasujen kanssa" – Ilmastonlämpeneminen yläluokkalaisten käsityksissä) tarkastettiin 17.12.2005 Turun yliopiston kasvatustieteellisessä tiedekunnassa. Vastaväittäjänä professori Jouni Viiri Jyväskylän yliopistosta ja kustoksena professori Varpu Eloranta Turun yliopistosta. Väitöstilaisuus oli Jyväskylän normaalikoulun auditoriossa.

Palkinnot ja tunnustukset

- Bernhard ja Mimmi Laguksen palkinto Päivi Häkkiselle
- Parhaan paperin palkinto Raija Hämäläiselle Interaktiivinen tekniikka koulutuksessa -konferenssin tutkijatapaamisessa esityksestä "Pedagoginen suunnittelu ja oppimisen vaiheistaminen ammatillisen oppimisen tukena – Pintakäsittelyn oppiminen Mustakarhu-verkkopelin avulla".
- Johanna Lasoselle tunnustus "Distinguished Visiting Scholar", Centre of Education and Work, University of Wisconsin-Madison (USA)

Apurahat

Helsingin Sanomien 100-vuotissäätiön apuraha (45000 euroa) Kati Mäkitalolle väitöskirjan jälkeiseen tutkimukseen "Yhteisöllisen toiminnan ja oppimisen tukeminen ja ohjaus verkko-oppimisympäristöissä". Tutkimuspaikka on Knowledge Media Research Center Saksassa.

TUTKIMUSLAITOKSEN UUSIA JULKAISUJA

KIRJAT

Eeva Kallio

KASVATUS HAJOAVASSA AJASSA

Nuorten arvot ja moraalikasvatuksen mahdollisuudet

Pekka Kupari–Jouni Välijärvi

OSAAMINEN KESTÄVÄLLÄ POHJALLA

Pisa 2003 Suomessa

Marja Kankaanranta–Elina Hämäläinen–Minna Gustafsson

TEATTERIA TORNIKAMARISSA JA MATEMATIIKKA MÄNNYNKÄVYILLÄ

Puheenvuoroja esiopetuksesta

Mika Launikari–Sauli Puukari

MULTICULTURAL GUIDANCE AND COUNSELLING

SARJAJULKAISUT

Maarit Arvaja

COLLABORATIVE KNOWLEDGE CONSTRUCTION

IN AUTHENTIC SCHOOL CONTEXTS

Antero Malin

SCHOOL DIFFERENCES AND INEQUITIES IN EDUCATIONAL OUTCOMES

PISA 2000 Results of Reading Literacy in Finland

Matti Taajamo

ULKOMAISET OPISKELIJAT SUOMESSA

Kokemuksia opiskelusta ja oppimisesta, elämästä ja erilaisuudesta

Tiina Nevanpää

Ilmaston lämpeneminen yläluokkalaisten käsityksissä

”SILLÄ VOIS OLLA JOTAIN TEKEMISTÄ NÄITTEN

KASVIHUONEKAASUJEN KANSSA”

Ellen Piesanen

YLIOPISTO OPISKELIJAKSI VAIHTOEHTOISIN POLUIN

**Näkökulmia ammatillisen ja avoimen yliopiston opintojen kautta
yliopisto opiskelijaksi siirtymisestä**

Marja-Leena Stenström–Kati Laine–Sakari Valkonen
AMMATTIKORKEAKOULUT VÄYLÄNÄ TYÖELÄMÄÄN
Hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja
terveysaloilta valmistuneiden työelämään sijoittuminen
ja työelämätaidot

Matti Vesa Volanen
OPISKELEVA POHJOINEN KESKI-SUOMI
Toisen asteen koulutuksen alueellinen kehittäminen

Päivi Tynjälä–Anne Virtanen–Sakari Valkonen
TYÖSSÄOPPIMINEN KESKI-SUOMESSA
Taitava Keski-Suomi -tutkimus osa I

Päivi Tynjälä–Pentti Nikkanen–Matti Vesa Volanen–Sakari Valkonen
TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA JA
TYÖYHTEISÖJEN OPPIMINEN
Taitava Keski-Suomi -tutkimus osa II

Päivi Vuorinen–Sakari Valkonen
AMMATTIKORKEAKOULU JA YLIOPISTO YKSILÖLLISTEN
KOULUTUSTAVOITTEIDEN TOTEUTTAJINA
(julkistetaan tammikuussa 2006)

Pekka Neittaanmäki–Reeta Neittaanmäki–Timo Tiihonen
YLIOPISTOJEN TUTKINTOKOULUTUKSEN JA TUTKIMUKSEN
RAHOITUS JA TULOKSET VUOSINA 2000–2004

Johanna Lasonen–Raija Kemppainen–Kolawole Raheem
EDUCATION AND TRAINING IN ETHIOPIA
An Evaluation of Approaching EFA Goals

MUIDEN KUSTANTEET

Pirjo Linnakylä–Jouni Välijärvi
ARVON MEKIN ANSAITSEMME
Kansainvälinen arviointi suomalaisen koulun kehittämiseksi

